

رابطه سبک زندگی و طلاق در ایران

زهرا وهاب زاده*

چکیده

طلاق آسیب و معضلی اجتماعی است که بر خانواده و جامعه آثار نامطلوبی دارد. جامعه ایران هم در حال حاضر شاهد افزایش پدیده ی طلاق است و عوامل بسیاری چون تحولات اجتماعی و فرهنگی، تغییر سبک زندگی و در افزایش طلاق در ایران مؤثر بوده اند که بیش از همه تأثیر تغییر سبک زندگی بر افزایش طلاق مشهود است. برای کاهش معضل طلاق در ایران ضرورت دارد علل و عوامل مؤثر بر این پدیده به خوبی شناخته شده و به خصوص به رابطه ی سبک زندگی با طلاق پرداخته شود. سؤال اصلی مقاله این است: چه رابطه ای بین سبک زندگی و طلاق در ایران وجود دارد؟ هدف مقاله بررسی رابطه سبک زندگی و طلاق در ایران با انگیزه تلاش برای کاهش این پدیده ی شوم اجتماعی است. پس از بررسی موضوع بررسی رابطه سبک زندگی و طلاق در ایران، یافته ها نشان داد طلاق در ایران علل مختلفی مثل ضعف مهارت و سواد هم سرداری، تغییر شیوه های همسرگزینی، تغییر هویت در جوانان خصوصاً دختران، بیکاری، اعتیاد، فضای مجازی به عنوان شتاب دهنده گرایش به طلاق؛ افزایش فردگرایی، افزایش روابط خارج از شرع با نامحرم و تسهیل آن و دارد و طلاق و سبک زندگی در ایران با نفوذ فرهنگ و سبک زندگی غربی، الگوپذیری از رسانه های

* طلبه سطح ۲، مدرسه علمیه صدیقه کبری (سلام الله علیها)، هشتپرتالش.

اجتماعی، کم‌رنگ شدن دین در خانواده، اشتغال زنان و
رشد مصرف‌گرایی رابطه‌ی مستقیم دارند.
واژگان کلیدی: سبک زندگی، طلاق، ایران، رابطه.

مقدمه

طلاق یکی از آسیب ها و معضلات اجتماعی غم انگیز است که بر خانواده و جامعه آثار نامطلوبی می گذارد و پیامدهای آن از مشکلات بزرگ جوامع امروزی به شمار می رود. طلاق در حال حاضر به راه حلی رایج برای پایان دادن به ازدواج ناموفق درآمده است.

جامعه ایران هم در حال حاضر شاهد افزایش پدیده ی طلاق به عنوان یک معضل و آسیب اجتماعی است و این پدیده ی شوم، سبک زندگی خانوادگی سنتی و اسلامی در ایران را تهدید می کند. عوامل بسیاری همچون تحولات اجتماعی و فرهنگی، بحران های اقتصادی، تغییر سبک زندگی و در افزایش پدیده ی طلاق در ایران مؤثر بوده اند که از همه بیشتر تأثیر تغییر سبک زندگی بر افزایش طلاق بارز و مشهود است. در هر شهری و هر مکانی جامعه ی ایرانی از سبک زندگی اسلامی و ایرانی بیشتر فاصله می گیرد در آنجا طلاق بیشتر دیده می شود.

برای کاهش معضل طلاق در ایران ضرورت دارد علل و عوامل مؤثر بر این پدیده به خوبی شناخته شود و به طور ویژه به بحث سبک زندگی و رابطه ی آن با طلاق پرداخته شود اگر رابطه سبک زندگی با طلاق در ایران به خوبی شناخته شود می توان با برنامه ریزی برای بهبود سبک زندگی و ترویج سبک زندگی اسلامی آمار طلاق را کاهش داد. بنابراین پرداختن به موضوع رابطه سبک زندگی و طلاق در ایران اهمیت و ضرورتی خاص دارد.

سؤال اصلی مقاله این است: چه رابطه ای بین سبک زندگی و طلاق در ایران وجود دارد؟

سؤالات فرعی هم شامل موارد زیر هستند:

۱. آمار طلاق در ایران چگونه است؟ ۲. چه علل و عاملی بر طلاق در ایران تأثیرگذار هستند؟ ۳. رابطه ی سبک زندگی و طلاق در ایران چیست؟
هدف مقاله بررسی رابطه سبک زندگی و طلاق در ایران با انگیزه تلاش برای کاهش این پدیده ی شوم اجتماعی است.

۱- مفهوم شناسی

۱-۱- طلاق

طلاق در لغت به معنای «جدا شدن زن از مرد، رها شدن از قید نکاح و رهایی از زناشویی»^۱ و به معنی «رهایی از قیدوبند»^۲ آمده است. در اصطلاح فقهی به معنی «ازاله دادن به عقد ازدواج»^۳ می باشد.

۱-۲- سبک زندگی

کلمه سبک واژه ای عربی به معنای گداختن و در قالب ریختن نقره است.^۴ اما در فارسی آن را به معنای «طرز، شیوه و روش» به کار برده اند.^۵ و در اصطلاح سبک زندگی به معنای «شیوه زندگی یا سبک زیستن که منعکس کننده گرایشها و ارزشهای فرد یا گروه است و همچنین عادات، نگرشها، سلیقه ها معیارهای اخلاقی، سطح اقتصادی و ... که با هم طرز زندگی کرده فرد یا گروهی را شکل می دهند»^۶ است.

۱ - عمید، فرهنگ عمید، ص ۷۷.

۲ - دهخدا، لغتنامه دهخدا، ج ۲۳، ص ۱۸۲.

۳ - حسینی، فرهنگ لغات و اصطلاحات فقهی، ص ۳۱۳.

۴ - ابن فارس، معجم مقاییس اللغة، ج ۳، ص ۱۲۹.

۵ - معین، فرهنگ معین، ج ۲، ص ۲۶۸.

۶ - مهدوی کنی، مفهوم سبک زندگی و گستره آن در علوم اجتماعی، ص ۵۱.

۲- آمار طلاق در ایران

نتایج تحقیقات انجام شده در ایران در مورد تحولات خانواده طی دو دهه اخیر، نشان دهنده تحولات عمده در حوزه خانواده در کشور است؛ مانند: تغییرات خانواده به لحاظ شکل، به سوی خانواده‌ی هسته‌ای؛ از نظر انتخاب همسر، به طرف گسترش دایره‌ی اختیار دختران و پسران در گزینش همسر؛ به نظر تدوام ازدواج، به طرف آسیب پذیری بیشتر^۱ و کاهش نرخ ازدواج، افزایش میانگین سن ازدواج و افزایش نرخ طلاق است^۲.

یافته‌های تحقیقات نشان می‌دهد که در حالی که عظمت خانواده و استحکام پیوندهای زناشویی از مهمترین ویژگی‌های دوران گذشته به حساب می‌آمد، خانواده معاصر دستخوش چنان تحولات بنیادین و عمیقی شده که در دوره‌ی جدید در قالب اصطلاحاتی همچون عصر طلاق و انقلاب طلاق توصیف شده است^۳.

نرخ خام طلاق در کشور از حدود ۰/۵ در هزار در سال ۱۳۵۵ به حدود ۲/۱ در هزار در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته است. این ارقام نشان می‌دهند که میزان طلاق در کشور طی چهار دهه اخیر، بیش از چهار برابر شده است^۴. نرخ خالص طلاق در سال ۱۳۶۵ حدوداً ۳/۸ در ۱۰۰۰ نفر بوده که با کاهش کمی در سال ۱۳۷۵، تا سال ۱۳۹۵ با افزایش به ۸/۶ در هر هزار

۱ - سرایی، تداوم و تغییر خانواده در جریان گذار جمعیتی ایران، ص ۴۲.

۲ - یزدانی، دوستی، اشکال نوپدید خانواده در ایران و چالش‌های آن، ص ۸۶.

۳ - کاظمی پور، تحولات خانواده در ایران معاصر با تأکید بر ازدواج و طلاق، ص ۱۰۳.

۴ - سازمان ثبت احوال، دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرتی.

ازدواج در ایران طی دهه های اخیر تحت تأثیر تغییرات ساختاری و فرهنگی و متأثر از عوامل مختلفی، دچار تغییرات و تحولات چشمگیری شده است، تا جایی که آمار طلاق در کشور به ویژه در سه دهه ی اخیر با شتاب زیادی رو به فزونی گذاشته است. آمارها حکایت از این دارد که میزان طلاق در کشور طی چهار دهه اخیر، بیش از چهار برابر شده است.

طلاق در ایران علل مختلفی دارد و ضعف مهارت و سواد همسر داری با نداشتن تفاهم، نارضایتی های جنسی، عدم مسئولیت پذیری زوج و زوجه، خیانت، دخالت دیگران و ...؛ تغییر شیوه های همسرگزینی؛ تغییر هویت در جوان ایرانی خصوصاً دختران جامعه؛ بیکاری، اعتیاد، نقش فضای مجازی به عنوان شتاب دهنده گرایش به طلاق؛ افزایش فردگرایی، افزایش روابط خارج از شرع با نامحرم و تسهیل آن، افزایش مصرف گرایی و تجمل گرایی و از جمله آنها هستند.

رواج طلاق آسیب جدی در خانواده های ایرانی است که وضعیت نابسامان خانواده، کمرنگ شدن دین در خانواده ها و دوری از معارف ناب اسلامی، الگوگیری از فرهنگ و سبک زندگی غربی و تأثیرپذیری و الگوگیری از رسانه ها و شبکه های اجتماعی در آن تأثیر محسوسی و قابل توجهی دارد. همچنین حضور پررنگ بانوان در فعالیت های بیرون از خانه و افزایش اشتغال آنان، خانواده ها را تحت تأثیر قرار داده و موجب افزایش طلاق در خانواده های ایرانی شده است. نمی توان در بحث طلاق مسائل اقتصادی را نادیده گرفت چرا که مصرف گرایی به سبک دنیای سرمایه داری و لیبرالیسم، در سال های اخیر

جامعه ایران را تحت تأثیر خود قرار داده و با تبلیغات متنوع به دنبال اقناع افراد، به ویژه زنان برای خرید کالا و تغییر نگرش و انتخاب سبک زندگی خاص است و افزایش مصرف‌گرایی و بالا رفتن هزینه‌ها به تدریج منجر به افزایش طلاق می‌شود.

فهرست منابع

* قرآن کریم.

* نهج البلاغه.

1. ابن فارس، احمد، معجم مقاییس اللغة، محقق، عبدالسلام محمد هارون، بیروت، دارالفکر، ۱۹۷۹ م.
2. پورصادق کردی، علی، بررسی علل و عوامل طلاق، شیراز، انتشارات کوشامهر، ۱۳۸۸.
3. جعفری، سیدمحمد، تأثیرات اشتغال زنان بر خانواده آسیبها و راهکارها؛ با تأکید بر جامعه ایرانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه‌شناسی، قم، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی، ۱۳۷۸.
4. حاجی حسینی شاهرودی، حسن، بررسی جامعه‌شناسی پدیده طلاق، نشریه معرفت، شماره ۴۵، ۱۳۸۰.
5. حسینی، سعدالله، بررسی عوامل موثر بر آسیب‌های فرهنگی خانواده، پژوهش‌های جامعه‌شناختی، شماره اول، بهار ۱۴۰۰.
6. حسینی، سیدمحمد، فرهنگ لغات و اصطلاحات فقهی، تهران، انتشارات سروش، ۱۳۸۲.
7. درینجف آبادی، زهرا و دیگران، بررسی تأثیر اشتغال زنان بر ازدواج و طلاق، فصلنامه اقتصاد و گوسازی، شماره ۲، ۱۴۰۰.

8. دماري، بهزاد و ديگران، روند شاخصها، عوامل مؤثر و مداخلات طلاق در ايران، مجله روان پزشي و روان شناسي باليني ايران، شماره ۱، ۱۴۰۱.
9. دهخدا، علي اکبر، لغتنامه دهخدا، تهران، نشر دانشگاه تهران، دوم، ۱۳۷۷.
10. رضايي، مصطفي، سبکهاي زندگي و چالشهاي هويتي، فصلنامه زمانه، شماره ۹۵، ۱۳۸۹.
11. رنجبري، الهام، شبکه هاي اجتماعي، و صل کننده يا فصل کننده خانواده و روابط زناشويي، دومين کنفرانس بين المللي علوم رفتاري و مطالعات اجتماعي، مؤسسه مديران ايده پردازان پايتخت ويرا، استانبول، دوره ، ۱۳۹۴.
12. ساروخاني، باقر، قاسمي، عليرضا، بررسي جامعه شناختي عوامل مؤثر بر افزايش طلاق توافقي در شهرستان کرمانشاه، شماره ۲۱، ۱۳۹۱.
13. سازمان ملي ثبت احوال کشور (ثبت طلاق در کشور)
14. سازمان ملي ثبت احوال کشور، دفتر آمار و اطلاعات جمعيني و مهاجرتي.
15. سرايي، حسن، تداوم و تغيير خانواده در جريان گذار جمعيتي ايران، نامه انجمن جمعيت شناسي ايران، شماره ۲، ۱۳۸۵.
16. سرايي، حسن، و اجاقلو، سجاد، مطالعه نسلي تغيير ارزش ازدواج در ايران مطالعه موردی: زنان شهر زنجان، مطالعات توسعه اجتماعي ايران، شماره ۴، ۱۳۹۲.
17. صالحيان، حسنيه، نقش سبک زندگي غربي در کاهش فرزندآوري، شماره اول، ۱۴۰۱.

18. عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران، انتشارات امیرکبیر، شانزدهم، ۱۳۶۰.
19. عیوضی، محمدرحیم، هراتی، محمدجواد، تاملی در تأثیر توسعه بر هویت فرهنگی، راهبرد توسعه، راهبرد یاس، شماره ۱۹، ۱۳۸۸.
20. فتحی آشتیانی علی، و دیگران، عوامل مؤثر بر طلاق طی ۱۰ سال گذشته در ایران، نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی، شماره ۲، ۱۴۰۲.
21. فولادی وندا، محمد، آسیب شناسی خانواده؛ واکاوی علل و عوامل، معرفت، شماره ۲۷۰، ۱۳۹۹.
22. قاسمی، صالح، پایان پویایی، تهران، خیزش نو، ۱۳۹۶.
23. کاستلز، امانوئل، عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ، ترجمه احد علیقلیان و دیگران، تهران، طرح نو، پنجم، ۱۳۸۵.
24. کاظمی پور، شهلا، تحولات خانواده در ایران معاصر با تأکید بر ازدواج و طلاق، فصلنامه پژوهش مسائل اجتماعی ایران، شماره ۴، ۱۴۰۱.
25. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، تهران، صدرا، ۱۳۷۸.
26. معین، محمد، فرهنگ فارسی، تهران، امیرکبیر، چهارم، ۱۳۶۰.
27. مولایی، صادق، تاملی جامعه شناختی بر عوامل گرایش به طلاق در دهه اخیر ایران، فرهنگ پژوهش، شماره ۳۸، ۱۳۹۸.

28. مهدوی کنی، مفهوم سبک زندگی و گستره آن در علوم اجتماعی، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال اول، شماره ۱، ۱۳۸۷.

29. ویلیام گاردنر، جان، جنگ علیه خانواده، ترجمه معصومه محمدی، قم، دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، ۱۳۸۶.

30. یزدانی، عباسعلی، و دوستی، سیمین، اشکال نوپدید خانواده در ایران و چالش‌های آن، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، سال دوم، شماره ۶، ۱۳۹۶.